

Handläggare
Johan Seuffert
Telefon: 08-50828945**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2022-06-07, p. 14

Fleetmanagement-funktionen år 2021

Kända effekter av fleetmanagement-funktionens arbete

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna förvaltningens rapportering

Anna Hadenius
FörvaltningschefGustaf Landahl
Avdelningschef

Sammanfattning

Sedan 2016 har miljöförvaltningen ansvarat för den koncernövergripande fleetmanagement-funktionen. Nedan beskrivs nuläge samt vilka effekter införandet har gett koncernen. Fleetmanagement-funktionen har under åren 2016-2021 arbetat med att implementera kategoristyrning samt att förverkliga kommunkoncernens antagna fordonsstrategi. Detta innebär att få rutiner och processer på plats för:

- inköp av fordon genom en årlig förnyad konkurrensutsättning
- finansiering av fordon genom finansiell leasing samt inköp av lätta lastbilar med separat flak och hytt
- införa extern fordonsadministration
- upphandla elbilspool
- arbete med omflyttning internt av fordon och nya rutiner för avyttring
- upphandla auktionsförrättare för avyttring av fordon
- upphandla elektronisk körjournal
- upphandla hyrbil

- kartlägga hemtjänstens fordonsanvändning och arbetat med att få in flera elbilar inom hemtjänsten inom projektet Meister
- erbjuda koncernen test av elbilar och elassisterade lastcyklar
- utvidga samarbetet med andra kommuner i länet

Fleetmanagement-funktionen har genom enkäter internt till stadens bolag och förvaltningar, och externt till leverantörerna, utvärderat arbetet och på så sätt kunnat anpassa och förfinat arbetet genom åren. Resultatet från enkäterna visar på att fleetmanagement-funktionens arbete behövs och uppskattas internt och koncernen uppfattas av leverantörerna som en påläst och professionell beställare.

Under år 2021 har sammantaget minst 1,3 miljoner kronor sparats in i minskade utgifter för staden tack vare fleetmanagement-funktionens arbete, jämfört med tidigare avtal. Framgångsfaktorer har varit en långtgående samordning av fordonshanteringen inom staden kombinerat med en kostnadseffektiv digitalisering. Detta har lett till både lägre kostnader och ökad kvalitet.

Fordonsflottans sammansättning inom kommunkoncernen 2021

Vid utgången av 2021 hade Stockholms stad gemensamt en fordonsflotta med 932 fordon av vilka 100 procent miljöbilsklassade enligt stadens definition vid inköpstillfället, med undantag för 33 st specialfordon. År 2021 bestod flottan av 43 procent elbilar, 40 procent biogasfordon, 2 procent etanolbilar, 4 procent laddhybrider, samt snåla fossilbilar (hybrid-, diesel- och bensinbilar) på sammanlagt 11 procent. De tre senaste åren har endast elbilar, biogasbilar och laddhybrider införskaffats dvs inga snåla bensin- och dieselbilar.

Bakgrund

Sedan 2016 har miljöförvaltningen haft huvudansvaret för stadens övergripande fordonsarbete genom fleetmanagement-funktionen (beslut i kommunfullmäktige 2015-11-02 ärende 2015:119 RI+V, Dnr 129-1408/2015).

Av kommunfullmäktiges beslut i november 2015 framgår följande:

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden får i uppdrag att i samråd med stadsledningskontoret och Stockholms Stadshus AB utarbeta ett förslag till en långsiktig strategi för hantering av fordon för kommunkoncernen Stockholms stad i enlighet

- med vad som sägs i utlåtandet. Förslaget till strategi ska omfatta förmånsbilar och inriktningen är att tidigare riktlinjer för förmånsbilar ska ersättas.
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden får i uppdrag att överväga inrättande av en central funktion med ansvar för utförande av kommunkoncernens gemensamma fordonshantering i enlighet med vad som sägs i utlåtandet.
 3. Finansiering av miljö- och hälsoskyddsnämndens kostnader om 2,0 mnkr för år 2016 beaktas i samband med upprättande av ärendet "Avstämning av mål och budget 2016".

Miljöförvaltningen inrättade fleetmanagement-funktionen i samband med verksamhetsplanen 2016. Funktionen bemannades med två personer genom omfördelning av arbetsuppgifter internt samt en nyrekrytering.

Pilot för kategoristyrning

Under 2016 fick miljöförvaltningen förfrågan från stadsledningskontoret att använda fleetmanagement-funktionen som en första pilot för att prova arbetssättet kategoristyrning.

Kategoristyrning innebär att genom analys av data för tidigare gjorda inköp i kombination med analys av nuvarande behov och av vad marknaden kan erbjuda anpassa kraven i upphandlingar så att bästa möjliga resultat uppnås. Kategorin fordon har ett kategoriteam som leds av miljöförvaltningen och har representanter från serviceförvaltningen, trafikkontoret, Stockholm Vatten och Avfall AB och AB Familjebostäder. Till varje kategori finns även ett kategoriråd. I kategorirådet för fordon finns representanter från miljöförvaltningen, Stockholm Stadshus AB, serviceförvaltningen och stadsledningskontoret.

Fordonsstrategi och riktlinjer

Kommunfullmäktige antog 2017-03-20, på förslag av miljö- och hälsoskyddsnämnden och efter bred remiss i staden, "Fordonsstrategi för kommunkoncernen Stockholms stad, (Dnr 129-1092/2016) med tillhörande riktlinjer "Riktlinjer för hantering av fordon för kommunkoncernen Stockholms stad".

Av riktlinjerna framgår att staden ska införa en fleetmanagement-funktion:

"För att uppnå en optimal styrning av stadens fordonshantering ska miljöförvaltningen tillhandahålla en fleetmanagement-funktion. Fleetmanagement-funktionen har ett övergripande ansvar för

fordonsområdet inom Stockholms stad. Det innebär att fleetmanagement-funktionen ska ansvara för att ta fram kommunkoncernens långsiktiga strategi avseende fordon och riktlinjer kopplade till denna strategi. Riktlinjerna omfattar bland annat riskhantering, kostnader och handhavande av Stockholms stads fordon. Fleetmanagement-funktionen ska ta fram förslag på revideringar av strategi och riktlinjer. Funktionen har vidare ett samlat ansvar för avtalsvård och uppföljning av samtliga avtal inom fordonsområdet.”

Fleetmanagement-funktionen har utvecklat den gemensamma intranätssidan för fordonsansvariga för att på ett enkelt och effektivt sätt få ut samlad och enhetlig information i alla de frågor som funktionen hanterar: <https://intranat.stockholm.se/fordonsansvariga>

Årlig förnyad konkurrensutsättning (FKU) för inköp av fordon Stockholms stad (alla förvaltningar och en majoritet av bolagen) är anslutna till Adda Inköpscentrals ramavtal för fordon. Staden är dessutom ansluten till Adda:s drivmedelsavtal.

Inför 2017 inhämtade funktionen behovet av fordon inom hela koncernen genom referensgrupper och individuella samtal med koncernens olika fordonsansvariga. Detta arbete resulterade i en gemensam grund för vilken typ av utrustning stadens fordon ska ha. Detta blev samtidigt underlag för den första gemensamma FKU för personbilar, lätta lastbilar samt minibussar. Personbilarna var fördelade på tre olika storlekar (liten, mellan och stor).

En gemensam FKU ger en rad fördelar i jämförelse med att som tidigare låta enskilda förvaltningar och bolag göra egna separata avrop. Den ekonomiska fördelen i form av lägre inköpspris/-leasingavgift är den som är lättast att påvisa.

2021 beställdes 76 st fordon totalt enligt följande uppdelning:

- 66st elbilar = 93%
- 4st gasbilar = 5%
- 1st laddhybrider = 1%
- 1st tunglastbil = 1%
- 4st specialfordon

FKU'n resulterade i ca 930 000 kronor i ökade rabatter, i jämförelse med Adda's avtal.

För 2022 gjordes en FKU gemensamt med ännu fler aktörer än föregående år, deltog gjorde Tyresö kommun, Järfälla kommun, Tierps kommun, Eskilstuna kommun och Region Uppsala. Detta innebar en volym om totalt 300 st fordon. Även 2022 års FKU

resulterade i bra rabatter och denna gång fick även de andra kommunerna och regionen bättre priser på fordon.

Elbilpool

Stockholms stad har sedan april 2021 ett avtal med Bilpoolen.nu för en koncernövergripande elbilpool. Bilpoolen är en del av fordonsstrategin och bidrar till en effektivare fordonsflotta genom färre, bättre nyttjande och mer miljöanpassade fordon. Bilpoolen.nu ersätter den tidigare upphandlade bilpoolen Sunfleet (där avtalet gick ut i april 2021). Det nya avtalet sträcker sig till april 2024, med möjlighet till förlängning ett år.

Bilpoolen består av elbilar, Renault Zoe och Hyundai Ioniq samt eldrivna lätta lastbilar. Bilpoolen.nu har levererat ut fordon till de platser där bilar från tidigare bilpoolsleverantör har varit placerade. För närvarande finns 19 avropade elbilar i Stockholm som alla anställda i staden kan använda. Majoriteten av elbilarna är placerade i Arenagaraget, Hantverkargatan och Rådhusgaraget, och även i ytterstaden vid Slakthusplan och Vällingbycentrum. Medarbetarna får även använda övriga bilar som Bilpoolen.nu har ställt ut på andra platser inom Stockholm. Vid intresse kan fler elbilar placeras ut. Nytt för det här avtalet är att även lätta ellastbilar nu ska erbjudas i poolen.

Elbilarna kostar 75 kronor/timme, vilket är betydligt mindre jämfört med motsvarande leasingbilar. Elbilarna är även öppna för stockholmarna genom medlemskap hos Bilpoolen.nu, dock till leverantörens ordinarie prislista.

Fleetmanagement-funktionen har en pågående dialog med förvaltningar och bolag för att samordna intresse och följa upp användningen av elbilpoolen. En utförd enkätstudie visar att användarna är mycket nöjda med tjänsten och rekommenderar även andra att använda bilpoolen.

Fordonsadministration

Arbetet med extern fordonsadministration av stadens fordon hos LeasePlan fortskrider efter implementationen 1 juni 2019. I den upphandlade tjänsten ingår bland annat granskning av stadens fordonsomkostnadsfakturor samt samfakturerings månadsvis med elektronisk faktura som automatiskt konteras i stadens ekonomisystem Agresso vilket ger tidsbesparingar samt effektiviserar fakturahanteringen för stadens anställda. Tjänsten ger också möjlighet till bättre kostnadsuppföljning och överblick av fordonen för till exempel planering för service, besiktning och fordonsutbyte.

Leverantören tillhandahåller även en digital lösning via sin hemsida där fordonsansvariga kan hämta färdigställda rapporter med information om stadens fordonsflotta. Leverantören skickar även regelbundet rapporter innehållande till exempel uppföljning av bränslestatistik till stadens fordonsansvariga.

Lånelastcyklar,

Fleetmanagement-funktionen har sedan 2010 köpt in och internt lånat ut olika typer av fordon, de senaste har varit elassisterade lådcyklar. Under 2021 köptes även en ny typ av elcykel in, Vässla bike, en något mindre cykel som ej behöver trampas. Elcykeln har inspirerat flera förvaltningar till inköp, hittills är ca 20 st cyklar inköpta för att underlätta mobiliteten för de anställda i jobbet.

Intern omplacering av fordon

En del av strategin har även varit att när en verksamhet inte längre har behov av ett fordon ska fleetmanagement-funktionen vara behjälplig med att undersöka om det finns andra verksamheter inom koncernen som kan ha behov av fordonet. Omplacering av fordon har ökat med tiden och fler fordon har omplacerats än tidigare år.

Avyttring via auktion,

Implementering av nytt avtal om auktionstjänst vid försäljning av fordon till externa köpare har genomförts under år 2021.

Upphandlingen av avtalet resulterade i att kostnaden för att avyttra ett fordon nu är cirka en fjärdedel jämfört med tidigare. Under år 2021 såldes 75 st fordon vilket ger en uppskattad årlig lägre kostnad för avyttring på 300 000 kronor för kommunkoncernen. Leverantör är BCA (British Car Auctions). Tjänsten har hittills uppskattas och fungerat mycket bra för stadens olika användare.

Kartläggning av fordon inom hemtjänsten, intern och extern

Sommaren 2018 kartlades hemtjänstens fordon inom staden av en sommarjobbare. Syftet var att få en bättre översikt av vilken typ av fordon som användes samt hur de användes och se om det var möjligt för hemtjänsten att börja använda elbilar. Kartläggningen visade på att många delar av stadens hemtjänstverksamhet har goda förutsättningar för att börja använda elbilar. Sedan dess och inom ramen för projektet Meister har ett flertal hemtjänstverksamheter i egen regi gått över till eldrivna fordon med gott resultat. Under andra halvan av 2019 genomfördes även en kartläggning av fordonen hos de privata leverantörerna av hemtjänst inom staden i samarbete med Äldreförvaltningen. Syftet var att få en bättre översikt av vilka fordon de privata leverantörerna använder i

utförandet av hemtjänsten för att framöver kunna ställa ökade miljökrav på fordonen. Kartläggningen visade att övervägande små bilmodeller används och cirka 85 procent var bensindrivna. Av dessa 85 procent var cirka 20 procent elhybrider.

Under 2021 genomfördes en kartläggning av privata hemtjänstföretag för att undersöka möjligheten till att byta ut befintliga fordon till elfordon, möjlighet att kunna ladda osv. Resultatet bekräftade tidigare studiers resultat att många små bilar används som med lätthet skulle kunna bytas till elbilar. En genomgång gjordes även av samtliga fordon registrerade hos företag som bedriver hemtjänst i hela Sverige, detta för att skapa en bild över fordonsbeståndet inom hemtjänsten så som typ av fordon, ålder, drivmedel och CO₂-utsläpp.

Den pågående dialogen med Äldreförvaltningen har under år 2021 resulterat i nya fordonskrav i upphandling av extern hemtjänst, enligt tidigare förslag. Fordonskraven för hemtjänsten antogs av Kommunfullmäktige 2021-11-29 och har följande omfattning:

”Fordon

Här avses personbil och lätta transportbilar under 3 500 kg som används för uppdraget. Det omfattar även personalens egna fordon som används för uppdraget och som de erhåller bilersättning för.

Åldersgräns

Samtliga fordon som används inom detta uppdrag får inte vara äldre än sex år räknat från det datum när fordonet först togs i trafik.

Nyanskaffning av fordon

Vid nyanskaffning av fordon ska fordonet:

- uppfylla kriterierna för klimatbonusbilar enligt 5 § i förordning (2017:1334) om klimatbonusbilar eller
- drivas med fordonsgas, etanol eller andra gaser än gasol med skattegrundande utsläppsvärde om högst 190 gram koldioxid per kilometer (WLTP), enligt Transportstyrelsens vägtrafikregister.
- och klara Euro 6 eller bättre
- och ha dubbfria vinterhjul.

Tankningskrav

Fordon som drivs med fordonsgas eller etanol ska till minst 80% tanka det förnybara bränslet (Etanol/E85 eller Fordonsgas).

Totalsumman för alla fordon som används inom uppdraget ska uppfylla kravnivån för respektive år. Det innebär att olika fordon kan bidra olika mycket beroende på hur många kilometer de gått och hur stor andel förnybart drivmedel de körts på. Om leverantören

beräknar mängden bränsle utifrån antal körda kilometer ska man utgå från fordonets drivmedelsförbrukning vid blandad körning i Vägtrafikregistret.

Staden förbehåller sig rätten att begära in intyg eller kvitto på att redovisat drivmedel överensstämmer med angiven volym.

Uppgifter på fordon som används för uppdraget

I samband med avtalsstart ska utföraren fylla i en blankett över ev. fordon som används för utförandet av uppdraget. Blanketten finns på <https://leverantor.stockholm/hemtjanst/>

Kontrollpunkter

Avtalsstart

Uppföljning

Intern och extern enkätundersökning

För att utvärdera och utveckla fleetmanagement-arbetet och kategoriteamets arbete och förstå verksamheternas behov och önskemål bättre har årliga utvärderingsenkäter skickats ut. Två olika enkäter skickas ut samtidigt, en till fordonsansvariga och en till fordonsleverantörer. Enkäten till fordonsansvariga syftar till att mäta fordonsansvarigas uppfattning om styrning av fordonshanteringen i staden. Enkäten till fordonsleverantörer syftar till att mäta hur staden uppfattas som avtalspart.

De senaste enkäterna behandlade år 2021. Frågorna har en gradskala för att ge betyg samt ett fritextfält där respondenten kan lämna kommentarer. Enkäterna för 2021 har jämförts med enkäterna för 2018, 2019 och 2020.

De interna enkätfrågorna har en fortsatt positiv svarsgradering med det genomsnittliga betyget 5,2 på en 6-gradig skala. Andelen respondenter för 2021 var 73 procent vilket anses godtagbart.

Verksamheterna i staden anser fortfarande att det är bra med en tydlig central styrning och att det är viktigt att kunna göra anpassningar för behov som inte tillgodoses med de styrdokument som finns.

Önskemål och behov av elfordon som personbilar, lätta lastbilar och parkmaskiner är idag större och blir alltmer aktuellt vilket också återspeglas i beställningsblanketten. Detta uppskattas av de fordonsansvariga.

Fleetmanagement-funktionen har återkopplat till en del verksamheter och kommer undersöka ytterligare behov av stöd och informationsinsatser. Det finns idag information på intranät och digitala informationsmöten för fordonsansvariga som uppdateras varje kvartal. Dessutom arrangeras extra informationsmöten för fordonsansvariga vid behov. Allt detta är stöd som uppskattas av de fordonsansvariga.

Den externa enkäten har skickats ut till 2021 års avtalsparter. Andelen respondenter är 64 procent vilket anses bra och andelen har ökat jämfört med 2020 års enkät (59 procent). Betyget har ökat jämfört med år 2020 och ligger nu i snitt på 5,1 på en 6-gradig skala. Det är få som skrivit i det frivilliga kommentarsfälten. Det enda som framkommit är att en leverantör önskar en tätare dialog med fleetmanagement-funktionen.

Konvertering till biodrivmedel

Under januari 2021 konverterades två av trafikkontorets Mitsubishi Outlander (laddhybrid) från el-bensin till el-etanol (E85) på initiativ av fleetmanagement-funktionen och finansierades av miljöförvalningen. Tre stycken Toyota Yaris hybrider tillhörande trafikkontoret har även konverterats. Syftet med konverteringen är att testa tekniken och visa upp möjligheten inför att eventuellt konvertera fler av stadens fordon. Staten har tidigare aviserat ett konverteringsbidrag och åtgärden är med i stadens klimathandlingsplan som en viktig åtgärd för att konvertera befintliga fordon och minska fossilberoendet. Genom att konvertera laddhybrider och hybrider från el-bensin till el-etanol blir bilarna i det närmaste fossilfria. Hittills har de fem konverterade bilarna fungerat bra och trafikkontorets personal är nöjda.

Elektronisk körjournal

Upphandling av nytt avtal om elektronisk körjournal har genomförts, leverantör är Automile AB. Den elektroniska körjournalen underlättar redovisningen och rapporterar automatiskt korrekt mätarställning för stadens fordon, vilket ger bättre och mer korrekt uppföljning och statistik. Den kan även registrera eventuella hastighetsöverträdelser och skulle kunna utgöra underlag för diskussioner om trafiksäkerhet. Vid en konsekvensbedömning av tjänsten enligt GDPR konstaterades bland annat att insamlandet av hastighetsöverträdelser utgör en högriskbehandling samt att den lagliga grunden för uppgiftsinsamlingen är osäker. Efter samråd med Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) under 2021 konstaterade IMY att det finns laglig grund för behandling enligt GDPR men inte

för att samla in uppgifter om hastighetsöverträdelser utom vid särskilda åtagande efter bedömning vid varje enskilt fall. Med utgångspunkt från detta samlas inte hastighetsöverträdelser in. Implementering av elektronisk körjournal pågår i stadens och bolagens fordon och beräknas vara klart under 2022.

Hyrbil

Upphandling av hyrbilstjänst har genomförts och avtal tecknades i juni 2021 med tre hyrbilsleverantörer, Hertz (First Rent A Car), Mabi Sverige AB och Europcar (Europeisk Biluthyrning AB). Syftet med flera hyrbilsleverantörer är att få en bra geografisk spridning av utlämningsställen för stadens verksamheter. Avrop/bokning av hyrbil görs efter lägsta pris och närhetsprincip vilket innebär att vid varje enskilt bokningstillfälle ska närmaste leverantören väljas.

Förnyad konkurrensutsättning (FKU) Finansiell Fordonsleasing

I slutet av år 2021 genomfördes en förnyad konkurrensutsättning på Adda Inköpscentrals nya ramavtal för finansiell fordonsleasing. Alla förvaltningar och en majoritet av bolag som har behov av finansiell leasing deltog.

FKU'n resulterade i en räntemarginal på +0,74 procent vilket är en punkt lägre räntemarginal än tidigare finansieringsavtal och ger en minskad finansieringskostnad. Leverantör är Nordea Finans Sverige AB.

Helt eldrivna bilar finansieras med gröna obligationer som uppfyller riktlinjerna i ICMA Green Bond Principles. Det innebär att gröna obligationer emitteras av Nordea Finans för att låna upp kapital som öronmärks för utlåning av miljöändamål, i detta fall eldrivna bilar.

En annan skillnad mot tidigare avtal är att beställning av fordon görs digitalt i Nordea Finans webbportal vilket effektiviserar beställningsprocessen.

Kommunalt samarbete med kranskommuner

Fleetmanagement-funktionen initierade och startade ett nätverk för fordonsfrågor med kranskommunerna under 2018. Det har hittills varit elva träffar inom nätverket. Syftet med nätverket är kunskapsutbyte och informationsspridning. Träffarna har hittills varit mycket uppskattade.

Uppmärksammat nationellt

Stockholms stad har för åttonde året i rad (nio gånger totalt) fått första pris för bästa miljöbilsflotta i Miljöfordonsdiagnos som delas ut av Miljöfordonsverige. Miljöfordonsdiagnos är ett webbverktyg som hjälper till att granska kommuners och regioners fordonsflottor. Miljöfordonsdiagnos är också en årlig tävling där resultaten i de olika kategorierna betygssätts och vinnare utses.

Kommande arbete

Förberedelse pågår för att göra en ny förnyad konkurrensutsättning av fordon tillsammans med andra kommuner och regioner till hösten. Utöver detta så pågår ständigt ett arbete med rådgivning och att se över rutiner för att effektivisera samt göra arbetet för koncernens många fordonsansvariga enklare.

Utredning pågår för att ta beslut om kategorin fordon även ska innehålla cykel. Detta för att samla alla typer av fordon under samma kategoriråd. Under 2022 kommer tjänstecyklar, förmånscyklar och cykel som hedersbelöning att upphandlas av serviceförvaltningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Att arbeta med att hantera en fordonsflotta på cirka 1 000 fordon på ett kostnadseffektivt och rationellt sätt kräver expertis inom fleetmanagement-området. Genom införandet av fleetmanagement-funktionen har betydande förenklingar och effektiviseringar åstadkommit för kommunkoncernen, vilket sammantaget lett till att minst 12-17 miljoner kronor sparats i minskade utgifter under åren 2017 - 2021.

Fleetmanagement-funktionen har genom enkäter till alla bolag och förvaltningar och externt till leverantörerna utvärderat arbetet och på så sätt kunna anpassa och förfinas verksamheten genom åren. Resultatet från enkäterna visar att fleetmanagement-funktionens arbete behövs och uppskattas internt och koncernen uppfattas som en påläst och professionell beställare av leverantörerna.

Arbetet inom fleetmanagement-funktionen fortgår och förhoppningen är att under kommande år hitta ytterligare områden att förbättra. Ett utökat samarbetet med andra kommuner ska stärka funktionens expertis och sprida stadens erfarenheter till gagn för miljö, klimat och kommunal ekonomi.